

Ενότητα Β' - Κεφάλαιο 4

Οι συνθήκες ζωής των υποδούλων

Καθημερινή ζωή

Οι Τούρκοι είχαν αναθέσει την είσπραξη των φόρων στους τοπικούς άρχοντες, δηλαδή τους κοτζαμπάσηδες. Γι' αυτόν τον λόγο είχαν παραχωρήσει κάποια **προνόμια** στις ελληνικές κοινότητες.

Χάρη όμως σ' αυτές τις παραχωρήσεις οι Έλληνες διατήρησαν τους εθνικούς δεσμούς τους, την γλώσσα τους, την θρησκεία τους, τα έθιμα και τις παραδόσεις τους. Κατάφεραν, ακόμα, να προοδεύσουν στο εμπόριο, την ναυτιλία, κλπ.

Παρ' όλα αυτά, οι συνθήκες ζωής για τους φτωχικούς χριστιανικούς πληθυσμούς –ιδίως κατά τους πρώτους αιώνες της τουρκοκρατίας– ήταν πολύ άσχημες:

- Οι ραγιάδες ζούσαν **φτωχικά**, σε απομακρυσμένα χωριά ή στις φτωχές συνοικίες των πόλεων, υποχρεώνονταν να παίρνουν μέρος σε διάφορες **αγγαρείες**, και στον στρατό υπηρετούσαν μόνο σε **βοηθητικές υπηρεσίες** (ως ναύτες ή οδηγοί).
- Τους πιο εύφορους και μεγάλους κάμπους τους άρπαζαν οι Τούρκοι αγάδες, αλλά και οι Έλληνες κοτζαμπάσηδες. Έτσι, στους φτωχούς αγρότες έμεναν τα πιο μικρά και **άγονα χωράφια**.
- Οι Οθωμανοί εφάρμοσαν το **παιδομαζώμα** (κυρίως κατά τους δύο πρώτους αιώνες της Τουρκοκρατίας). Έπαιρναν δηλαδή μικρά αγόρια από τα σπίτια τους και τα εκπαίδευαν για να υπηρετήσουν ως υπάλληλοι ή στρατιώτες τον Σουλτάνο και την αυτοκρατορία όταν θα μεγάλωναν. Αυτοί ήταν οι **γενίτσαροι**.
- Οι κατακτημένοι πληθυσμοί υφίσταντο πολλές **διακρίσεις** εναντίον τους.

Για να ησυχάσουν από τα βάσανα, πολλοί χριστιανοί αποφάσιζαν να αλλαξοπιστήσουν και να γίνουν μουσουλμάνοι, δηλαδή να **εξιλαμιστούν**. Άλλοι, πάλι, παρέμεναν κρυφά χριστιανοί, αλλά επίσημα διέδιδαν πως είχαν γίνει μουσουλμάνοι. Αυτοί ήταν οι **κρυπτοχριστιανοί**.

Έλληνας έμπορος,
16ος αι.

γενίτσαροι

παιδιά του παιδομαζώματος

Φορολογία

Οι Χριστιανοί (οι ραγιάδες) ήταν υποχρεωμένοι να πληρώνουν περισσότερους φόρους από τους Τούρκους. Πλήρωναν φόρους για τα πάντα:

- **Κεφαλικό φόρο** (χαράτσι): όσο πιο πολλά άτομα είχε η οικογένεια, τόσο περισσότερα χρήματα πλήρωναν,
- **Φόρο για τα σπίτια** τους,
- **Φόρο για τα χωράφια** τους,
- **Φόρο για την αγροτική παραγωγή** τους (την δεκάτη, δηλ. το 1/10 της παραγωγής),
- Διάφορους **έκτακτους φόρους**, ανάλογα με την εποχή.

Εκτός από τους φόρους του Σουλτάνου, σε πολλά μέρη οι τοπικοί άρχοντες (προεστοί, κοτζαμπάσηδες, κλπ.) εκμεταλλεύονταν την εξουσία τους και με διάφορες δικαιολογίες ζητούσαν **επί πλέον φόρους** από τους κατοίκους.

Από το σχολικό βιβλίο:

1. Βλέπουμε στην βελ. 32 έναν πίνακα ζωγραφικής με θέμα την καθημερινή ζωή στην Αθήνα.
2. Διαβάζουμε στις «Πηγές» (βελ. 34) για το παιδομάζωμα και την καταπίεση των ραχιάδων από τους Οθωμανούς).
3. Βλέπουμε τις εικόνες στην βελ. 35 (πίνακες ζωγραφικής που απεικονίζουν α. χενίτσαρους, β. καθημερινή ζωή).

Ερωτήσεις κατανόησης

1. Γιατί οι Τούρκοι έκαναν κάποιες (έστω λίγες) παραχωρήσεις στους Έλληνες;
2. Ποια οφέλη είχαν οι Έλληνες από αυτή την κατάσταση;
3. Ποιες ήταν, με λίγα λόγια, οι συνθήκες ζωής των υποδούλων;
4. Τι ήταν το παιδομάζωμα; Για ποιον λόγο γινόταν;
5. Ποιοι ήταν οι κρυπτοχριστιανοί; Γιατί αρκετοί Έλληνες εζιβλαμίζονταν;
6. Αναφέρετε κάποιους από τους φόρους που ήταν υποχρεωμένοι να πληρώνουν οι ραχιάδες.

